

BIULETYN KOWIEŃSKI**W I L B I**

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) MAŁA POHULANKA 10—7.

Nr.

Wilno, dnia 3 kwietnia 1935 r.

1259.—

T r e ś ć n u m e r u :**I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.**

Dział. Str.

1. Kolejna korespondencja Gustainisa z Warszawy na temat konstytucji polskiej.—

I. 1.

K r o n i k a .

2. Sprawa litewsko-łotewskiej konwencji szkolnej.—

" "

3. Zasmarowanie szyldu poselstwa litewskiego w Rydze.—

" "

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

4. "Liet.Aidas" o potrzebie popierania litewskiej pożyczki wewnętrznej.—

III. "

K r o n i k a .

5. Dokoła tarć wśród liudininków.—

" "

6. Wiec studencki i demonstracje antyniemieckie w Kownie.—

" 2.

7. Proklamacje w związku z wyrokiem kowieńskim.—

" "

8. Sprawa zwołania Izby Rolniczej.—

" "

9. Sprawa organizacji policji lotniczej.—

" "

10. Sprawa "tygodnia rolniczego".—

" 3.

11. Sprawa prof. Stankiewicza.—

" "

12. Działalność T-wa Kultury Kobiet Litewskich.—

" "

13. 15-lecie Elty.—

" "

14. Sprawa budowy muzeum im. Witolda.—

" "

15. Doroczne zebranie członków aeroklubu litewskiego.—

" "

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

16. Interwencja państw sygnatarjuszy w Kownie.—

VII. "

17. Sprawa Kłajpedy a Polska.—

" "

x

x

x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Kolejna korespondencja Gustainisa z Warszawy na temat konstytucji polskiej. "Liet.Aidas" Nr.75 z 1.IV.1935 r. Kolejna korespondencja W.Gustainisa p.t."Nowa konstytucja". Streszczenie:

24 marca Warszawa uroczyście powitała uchwalenie nowej konstytucji, bardziej odpowiadającej faktycznemu politycznemu stanowi rzeczy i bardziej żywotnej w zakresie prawa. Zasadniczą cechą nowej konstytucji jest duże wzmocnienie władzy prezydenta z jednoczesnym zmniejszeniem władztwa sejmu i partyj. Konstytucję przygotowywano bardzo długo. Wypływa ona z politycznych idei Piłsudskiego. Fakt przyjęcia konstytucji świadczy, że sam Piłsudski z nią się zgadza. Zasadniczo więc obecną konstytucję możnaby słuszniej nazwać nie konstytucją sejmową, a konstytucją inspirowaną i przyjętą przez Piłsudskiego. Jasną jest rzeczą, że konstytucja nie zmienia obecnej faktycznej sytuacji. Na przyszłość zaś będzie miała konstytucja znaczenie o tyle, o ile silne będą w Polsce tradycje Piłsudskiego. Jednak, gdyby z biegiem czasu do władzy doszedł inny kierunek, umiałby on również wykorzystać obecną konstytucję. Krótko mówiąc, nowa konstytucja polska oznacza duże wzmocnienie prawne Rzeczypospolitej. Nie należy jednak zapominać, że sama konstytucja jest tylko formą. Treść natomiast daje samo życie.-

K r o n i k a .

Sprawa litewsko-łotewskiej konwencji szkolnej. Prasa kowieńska /z 1.IV.1935/: W tych dniach odbędzie się w Kownie narada działaczy szkolnych Litwy i Łotwy celem rozpatrzenia szeregu aktualnych kwestyj. Narada ma rozpatrzyć m.in.kwestję zawarcie nowej konwencji o szkołach.-
Zasmarowanie szyldu poselstwa litewskiego w Rydze. "Rytas" Nr.75 /IV.1935/: W tych dniach nieznanymi sprawcami zasmarowali szyld poselstwa litewskiego w Rydze, wypisując na nim słowa "Uwaga, zapach krwi". Poseł litewski zgłosił w tej sprawie protest.-

III.ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"Liet.Aidas" o potrzebie popierania litewskiej pożyczki wewnętrznej. "Liet.Aidas" Nr.75 z 1.IV.1935 r.Art.p.t."Spełnijmy swój obowiązek". Streszczenie:

Z dniem 1 kwietnia rozpoczęto na Litwie kolportować wypuszczoną przez rząd 18-miljonową pożyczkę wewnętrzną. Pożyczka ta łączy się z najbardziej żywotnymi sprawami Państwa Litewskiego. Pośrednio łączy się też ze sprawami bezpieczeństwa Litwy. Czasy obecne są bardzo niespokojne. Litwini słyszą pod adresem swego państwa różne pogroźki. Litwini nie pragną niczego poza pokojem. Jednak niedaleka przeszłość, kiedy to w podstępny sposób wydarta została Litwinom stolica, zmusza do oparcia swej wiary w pokój na sile realnej. Oblicza się, że w ciągu ostatniego roku, odkąd sąsiad Litwy stał się bardzo agresywny, zbrojenia wszystkich państw wzrosły o 15 miliardów litów. Nawet neutralna Szwajcaria wyznaczyła 88 milj.franków na wzmocnienia techniczno-wojskowe. Rząd litewski również jest zmuszony do troszczenia się o swą siłę zbrojną. Na to zaś potrzebne są pieniądze. Nie mogą przytem ucierpieć sprawy kulturalne i wykonywanie zobowiązań względem zagranicy. Te właśnie okoliczności zmusiły do zaciągnięcia pożyczki. Warunki pożyczki są dogodne. Każdy z Litwinów musi wziąć udział w realizacji tej pożyczki. Przeżywany okres wymaga szczególnego poświęcenia ludności, zwłaszcza, że interesy i dobro osobiste niepodzielnie są związane z dobrobytem i egzystencją Państwa.-

K r o n i k a .

Dokoła tarć wśród liaudininków. "Rytas" Nr.75 /IV.1935/ zamieszcza wywiad z działaczem liaudininków p.W. Kvieską na temat ostatnich tarć w łonie liaudininków. P.Kvieska oświadczył, że niesłusznie mu się zarzuca, jakoby chciał wnosić rozłam w partji liaudininków, tworzyć nową partję i t.d. Żadnego rozłamu p.Kvieska nie chce. Przeciwnie, chodzi mu o konsolidację i to w szerokich historycznych ramach tak, jak to miało miejsce w 1905 r. Jako ludowiec pracuje p.Kvieska już dawno. Zajmował on odpowiedzialne stanowisko. W związku z tem jest również moralnie odpowiedzialny za wypadki z 1926 r. Spowodu taktyki ludowców ucier-

biało wielu ludzi. Życie nie stoi na miejscu, przeto potrzebne są pewne zmiany. Przyłożyć się do nich powinni wszyscy ludowdcy. Wtedy będzie można prędzej dojść do przedwojennej konsolidacji. Działalność p.Kvieski zmierza właśnie do tego. Faktyczna sytuacja zaś była taka, że na zjazdy liudininków wywierali wpływ pp.Szaltenis i Cybulski. Jak tłumaczy oni, Śleżewicz przekonywał ich, iż należy usuwać ludzi domagających się aktywnej polityki. To przede wszystkim uczyniono z p.Kvieską. Jednak po jego usunięciu sytuacja wcale się nie poprawiła. Zaczęły się tarcia w samym centralnym Komitecie. Mimo wszystko - zakończył swój wywiad p.Kvieska - należy działać bez względu na sytuację.-

W i e c s t u d e n c k i i d e m o n s t r a c j e a n t y - n i e m i e c k i e w K o w n i e .Prasa kowieńska /z I.IV.1935/: 31 marca na wiec akademicki zgromadziły się liczne rzesze studentów.

Przewodniczący, otwierając zebranie, poinformował zebranych, że komendant miasta nie zezwolił na pochód. Kiedy na sali dały się słyszeć głosy protestu i żądania pochodu, przewodniczący podkreślił, że celem zebrania jest nie naśladowanie barbarzyństw niemieckich, a tylko wyrażenie protestu przeciw niekulturalnym wybrykom oraz prosił zebranych o zastosowanie się do zleceń i ustalonego programu, który obecnie ograniczy się do złożenia wieńca na Grobie Nieznanego Żołnierza oraz udania się pozostałych uczestników małymi grupkami lub pojedynczo do ogródka muzealnego, gdzie ma być odśpiewany hymn narodowy.

Następnie kolejno przemawiali przedstawiciele organizacji studenckich, zaznaczając powagę obecnej chwili, gotowość do obrony w razie zbrojnego napadu oraz potrzebę stworzenia jednolitego frontu wewnątrz kraju bez różnicy zapatrywań politycznych.

Litwa, która przed 15 laty, słaba jeszcze wówczas, potrafiła odeprzeć niejednego nieprzyjaciela, jak z zewnątrz, tak i wewnątrz kraju, dziś stłumiła w zarodku nowy zamach i trzeba wierzyć, że sprawę tę do końca pomyślnie przeprowadzi.

Występowano dalej przeciw osobom, które, zajmując odpowiedzialne stanowiska bądź państwowe, bądź społeczne, występowały w obronie zdrajców kraju.

Na zakończenie zgłoszono rezolucję, w której wyrażono protest przeciwko znieważaniu imienia Litwy przez Niemców.

Zgromadzeni jednak nie zastosowali się ściśle do zaleceń władz i po wyjściu z uniwersytetu pochód, składający się z kilkuset osób obojga płci, połączywszy się wraz z tłumem publiczności, czekającej już na ulicach, podążył w kierunku Muzeum Wojskowego. Tam, po odśpiewaniu hymnu narodowego oraz po złożeniu wieńca na Grobie Nieznanego Żołnierza - ruszono tłumnie ulicami. Wkrótce potem pochód został rozproszony przez policję.-

P r o k l a m a c j e w z w i ą z k u z w y r o k i e m k o - w i e Ń s k i m .Prasa kowieńska /z I.IV.1935/:Jak podaje "Idische Stimme", 29 marca rozpowszechniono przez pocztę większą ilość anonimowych proklamacyj w językach niemieckim i litewskim w sprawie wyroku w procesie Neumanna i Sassa. Policja wdrożyła poszukiwania autorów proklamacyj.

Wreszcie, jak podają, Zarząd Poczty otrzymał spowrotem z Królewca dziękczynny list, który w swoim czasie przesłał pocztowcom królewskim w związku z gościnnym przyjęciem, jakiego litewscy urzędnicy pocztowi doznali w tem mieście.-

S p r a w a z w o ł a n i a I z b y R o l n i c z e j .Prasa kowieńska /z I.IV.1935/:Zgodnie z ustawą, zgromadzenie plenarne nowoobranej Izby Rolniczej zwołuje minister Rolnictwa. Jak podają, minister Rolnictwa zwoła pierwsze zebranie Izby w końcu kwietnia w czasie tygodnia rolniczego.

Zwołanie poprzedzi mianowanie przedstawicieli rządu w Izbie.Wszyscy przedstawiciele od organizacji,jak wiadomo,zostali już obrani.-

S p r a w a o r g a n i z a c j i p o l i c j i l o t n i - c z e j .Prasa kowieńska /z I.IV.1935/:Miarodajne instytucje poruszają obecnie kwestję zorganizowania przy policji oddziałów lotniczych,które będą do dyspozycji policji granicznej. Zadaniem tej kadry służby bezpieczeństwa będzie obserwacja granicy, pomoc w walce z przemytnikami i t.p. Do policji lotniczej będą przyjmowani b.lotnicy wojskowi.

Sprawa "tygodnia rolniczego". Prasa kowieńska /z 1.IV.1935/: Zarząd Izby Rolniczej na swem posiedzeniu postanowił urządzić tydzień rolniczy tuż po świętach Wielkanocy.

Pozatem zarząd uchwalił wydać w języku angielskim wydawnictwo informacyjne o rolnictwie w Litwie.-

Sprawa prof. Stankiewicza. "Rytas" Nr.75./IV.1935/: Uchwała studentów prawników w sprawie docenta Stankiewicza, który występował w roli obrońcy w procesie hitlerowców, przekazana została do rozpatrzenia senatowi uniwersytetu. Prof. Stankiewicz nigdzie z Litwy nie wyjeżdża. -

Działalność T-wa Kultury Kobiet Lit. "Rytas" Nr.75 /IV.1935/: Celem T-wa Kultury Kobiet Litewskich jest budzenie wśród kobiet uświadczenia religijnego, etycznego, narodowego i kulturalnego, jak również nauczanie praktycznych rzeczy: gospodarstwa domowego, rolnictwa, rzemiosł, wychowania dzieci. T-wo założyło seminarjum dziewcząt nauczycielek, szkołę gospodarstwa domowego dla dziewcząt, szkołę przygotowania rzemieślniczego, niższą szkołę rolniczą, szkołę powszechną, niższą szkołę dla dziewcząt, przytułek dla dzieci i t.d.-

15-lecie Elty. "Liet.Aidas" Nr.75 /IV.1935/: 1 kwietnia upłynęło 15-cie lat od chwili założenia litewskiej agencji telegraficznej /Elty/. Dyrektorem Elty jest obecnie W. Balickas. Spośród pracowników Elty wyszło cały szereg dziennikarzy, jak Witold Alan-tas-Jakszewicz /obecny redaktor naczelny "L.Aidasa"/, W. Kemeżys, A. Gricius, A. Dedele, Palecki, Gerutis i inni.-

Sprawa budowy muzeum im. Witolda. "Liet. Aidas" Nr.75 /IV.1935/: W 1933 r. rząd asygnował na budowę muzeum im. Witolda 100 tys. lt., w 1934 r. - 300 tys., w 1935 r. - 120 tys. litów. Ze strony społeczeństwa ofiary płynęły równie hojnie.-

Doroczne zebranie członków aeroklubu litewskiego. "Liet.Zinios" Nr.75 /IV.1935/: 31 marca odbyło się doroczne zebranie członków aeroklubu litewskiego. Sprawozdanie z działalności aeroklubu złożył prof. Žemaitis. Oświadczył on, że praca klubu kulała. Następnie skarbnik klubu Morkus oświadczył, że klub miał w 1934 r. dochodów 237.235,08 litów. Po potrąceniu wydatków saldo na dzień 1 stycznia wyniosło 160.615.60 lt. Na 1935 r. uchwalono budżet w wys. 194.500 litów.

W wyniku wyborów na prezesa obrano jednogłośnie prof. Žemaitisa. W miejsce zaś członków klubu, którzy ustąpili, wybrano do Rady klubu płk. Gustaitisa, Žaltauskasa, podpor. Mikenasa, majora Macziujkę i Kinaitisa.-

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

Kronika.

Interwencja państw sygnatarjuszy w Kownie. /IV.1935/: Na posiedzeniu Izby Gmin z 1 kwietnia, odpowiadając na pytanie jednego z posłów, jakiego rodzaju była interwencja W. Brytanji w sprawie Kłajpedy, dokonana wspólnie z innymi mocarstwami, sygnatarjuszami statutu kłajpedzkiego, minister Simon odpowiedział, że przedstawiciele W. Brytanji, Francji i Włoch poczyniliu rządu litewskiego demarche, oświadczając, że sytuacja obecnie na terytorjum Kłajpedy, gdzie Dyrektorjat nie cieszy się zaufaniem Sejmiku, jest niezgodna z zasadami autonomji, zagwarantowanej obszarowi kłajpedzkiemu przez statut i że jest obowiązkiem rządu litewskiego zakończyć niezwłocznie tego rodzaju sytuację.-

Sprawa Kłajpedy a Polska. "Rytas" Nr.75 /IV.1935/ cytuje urywek artykułu senatora Kościckiego z "Gazety Warszawskiej", w którym autor oświadcza, iż los Kłajpedy nie może być dla Polski obojętny. To, co się może stać z Kłajpedą, może również stać się z Gdańskiem. Los Kłajpedy jest ściśle związany z losem Gdańska. W tym względzie musi być solidarność między Litwą a Polską. Ingerencja Niemiec w wewnętrzne sprawy Litwy ma również znaczenie dla Polski, gdyż może się przejawiać także w stosunku do Gdańska. Oderwanie najmniejszego kawałka terytorjum w Kłajpedzie może również zagrażać Polsce. Napad na Kłajpedę może odbić się na Polsce. -

